

STUDIA Z DZIEJÓW

**PAŃSTWA
I PRAWA
POLSKIEGO**

XVI

STUDIES IN HISTORY

OF POLISH
STATE
AND LAW
XVI

STUDIA Z DZIEJÓW

**PAŃSTWA
I PRAWA
POLSKIEGO**

XVI

KRAKÓW – LUBLIN – ŁÓDŹ 2013

*Panu Profesorowi
Adamowi Lityńskiemu*

Rada Wydawnicza Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego:
Klemens Budzowski, Maria Kapiszewska, Zbigniew Maciąg, Jacek M. Majchrowski

Komitet redakcyjny:

Karolina Adamova (Czechy), Alfredas Bumblaukas (Litwa), Jevgenij Machovenko (Litwa), Jerzy Malec, Jacek Matuszewski, Michael Stolleis (Niemcy), Wojciech Witkowski, Wacław Uruszczak, Andriy Zajac (Ukraina), Andrzej Zakrzewski

Redaktor naczelny:

Jerzy Malec

Artykuły pozytywnie do druku opiniowali:

dr hab. Andrzej Dziadzio, prof. UJ, dr hab. Andrzej Zakrzewski, prof. dr hab. Dorota Malec, JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.

Redaktor statystyczny:

Tadeusz Grabiński

Sekretarz:

Dorota Wiśniewska-Józwiak

Tłumaczenia na język angielski:

Piotr Krasnowolski

Tłumaczenia na język niemiecki:

Wojciech Rynduch-Walecki

Okładka:

Barbara Grzejszczak, Joanna Sroka (realizacja cyfrowa)

Redaktor prowadzący:

Halina Baszak-Jaroń

Korekta:

Kamila Zimnicka-Warchoł

Tytuł finansowany przez:

Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Uniwersytet Łódzki

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Copyright© by Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,

Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Kraków 2013

ISSN: 1733-0335

Na zlecenie:

Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,

Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Wydawca:

Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM

Kraków 2013

Łamanie:

Joanna Sroka

Druk i oprawa:

Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o.

Spis treści

- *Od Redakcji* 11

IZABELA LEWANDOWSKA-MALEC (Kraków)

- *Prawne i polityczne uwarunkowania wolności słowa w Rzeczypospolitej* • *Legal and political circumstances of freedom of speech in Poland* • *Rechtliche und politische Bedingtheiten der Meinungsfreiheit in der Reublik Polen* 19

MACIEJ MIKUŁA (Kraków)

- *Typologia aktów prawnych dla miast w dobie jagiellońskiej – przydatność funkcjonalnego podziału aktów prawnych do badań nad kierunkami polityki królewskiej* • *Typology of legal acts issued for the cities in the Jagiellonian period: the usefulness of the formal division of acts of law for studies in courses of royal policy* • *Typologie der Rechtsakten für Städte zur Jagiellonen-Zeit – Brauchbarkeit der Aufteilung von Rechtsakten für die Forschungen zu den Ausrichtungen der königlichen Politik*..... 41

ADAM MONIUSZKO (Warszawa)

- *Projekty korektury ziemskiego prawa koronnego Jana Januszowskiego – polityczne uwarunkowania niepowodzenia* • *Jan Januszowski's draft amendments of the crown's land law: political circumstances of the failure* • *Entwürfe der Korrektur des königlichen Landrechts von Jan Januszowski – politische Bedingtheiten des Misserfolgs*..... 59

PIOTR M. PILARCZYK (Poznań)

- *Polityka gospodarcza jako czynnik kształtowania rozwiązań prawnych. Wpływ na regulacje celne w polskiej skarbowości od XVIII do XX wieku* • *Economic policy as a factor in shaping legal solutions. The impact on customs regulations in Polish fiscal policy from the 18th to the 20th centuries* • *Die Wirtschaftspolitik als ein Gestaltungsfaktor für die Gesetzgebung. Einfluss der Wirtschaftspolitik auf die Zollgesetzgebung im polnischen Steuersystem seit dem 18. bis zum 20. Jahrhundert*..... 73

WALDEMAR BEDNARUK (Lublin)

- *Rola szlachty w procesie tworzenia uchwał sejmikowych* • *The role of credibility in the process of forming resolutions in local parliaments* • *Rolle des Adels im Beschlussfassungsverfahren während der Landtage* 89

MARCIN GŁUSZAK (Łódź)

- *Funkcjonowanie rejestrów sądowych w świetle memoriałów i rezolucji Rady Nieustajacej w II połowie XVIII wieku* • *Selected problems of court registers in the second half of the 18th century* • *Zur Problematik der Gerichtsregister in der 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts*..... 101

MAREK KRZYMKOWSKI (POZNAŃ)

- *Wybory członków Rady Nieustającej (aspekty organizacyjno-prawne) • Elections of members for the Standing Council (Rada Nieustająca): organisational and legal aspects • Wahl der Mitglieder für den Ständigen Rat (organisatorische und rechtliche Aspekte)..... 119*

MAŁGORZATA MORAS (KRAKÓW)

- *Reformy Józefa II (1780–1790) a rządy prawa • Reforms of Josef II (1780–1790) and the rule of law • Die Reformen von Josef II. (1780–1790) und die Rechtsstaatlichkeit 131*

MICHAŁ GAŁĘDEK (GDAŃSK)

- *Prawne i polityczne uwarunkowania statusu ministra Księstwa Warszawskiego • Legal and political circumstances of the status of a minister in the Duchy of Warsaw • Rechtliche und politische Rahmen für den Status eines Ministers im Herzogtum Warschau 151*

TOMASZ KUBICKI (ŁÓDŹ)

- *Kwestia jawności formalnej ksiąg hipotecznych w toku dyskusji nad projektami polskiego prawa hipotecznego z 1818 roku. Regulacja ustawowa i jej praktyczna realizacja w XIX i początkach XX wieku • The question of formal openness of mortgage books in the discussion of the Polish mortgage law of 1818. Regulation through acts of law and its practical implementation in the 19th and early 20th centuries • Frage der formellen Öffentlichkeit der Grundbücher in den Diskussionen über die Entwürfe des polnischen Grundbuchrechts von 1818. Das Gesetz und seine Umsetzung in der Praxis im 19. und zu Beginn des 20. Jahrhunderts 169*

JUSTYNA BIEDA, DOROTA WIŚNIEWSKA-JÓŹWIAK (ŁÓDŹ)

- *Warunki osadnictwa w Łodzi w I połowie XIX wieku w świetle składanych protokołów deklaracyjnych • Conditions of settlement in Łódź in the first half of the 19th century in the light of the submitted declarative protocols • Bedingungen der Besiedlung von Łódź in der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts aufgrund der abgelegten Erklärungsprotokolle..... 183*

JOANNA MACHUT-KOWALCZYK (ŁÓDŹ)

- *Panny, mężatki i wdowy przed sądem pokoju: prawo a praktyka w Królestwie Polskim na przykładzie akt sądów pokoju okręgu łęczyckiego, zgierskiego i łódzkiego • Maidens, married women, and widows before the justice of peace: law and practice in the Kingdom of Poland, study of the acts of justices of peace of the Łęczycki, Zgierski, and Łódzki districts • Jungfrauen, verheiratete Frauen und Witwen vor dem Friedensgericht – Gesetz und Praxis im Königreich Polen auf dem Beispiel der Akten der Friedensgerichte in den Bezirken Łęczyca, Zgierz und Łódź 201*

SŁAWOMIR GODEK (WARSZAWA)

- *Polityka czy prawo, czyli o okolicznościach zniesienia III Statutu litewskiego w Cesarstwie Rosyjskim* • *Policy or a law: the circumstances of repealing the 3rd Lithuanian Statute in the Russian Empire* • *Gesetz oder Politik? Zu den Umständen der Aufhebung des 3. Litauischen Statuts im Russischen Imperium* 215

KRZYSZTOF KRAUZA (KRAKÓW)

- *Reformy austriackiej procedury karnej w dobie Wiosny Ludów* • *Reforms of the Austrian criminal procedure during the Spring of Nations* • *Reformen des österreichischen Strafverfahrens zu Zeiten des Völkerfrühlings* 225

MACIEJ M. GONDEK (KRAKÓW)

- *Austriacka procedura karna z 1853 i 1873 roku w praktyce orzeczniczej sądów krakowskich* • *Austrian criminal procedure of 1853 and 1873 in the adjudicating practice of Kraków courts* • *Die Österreichische Strafproceßordnung von 1853 und 1873 in der Rechtsprechungspraxis der Gerichte in Kraków* 245

ROBERT JASTRZĘBSKI (WARSZAWA)

- *Polityka deflacyjna II Rzeczypospolitej a prawo lat trzydziestych XX wieku* • *The deflation policy of the Second Republic vs. the law in the 1930s* • *Die Deflationspolitik der Zweiten Republik Polen und die Gesetzgebung der 30er Jahre* 269

EUGENIUSZ HULL (OLSZTYN)

- *Państwowość konspiracyjna w edukacyjnych narracjach historycznoprawnych* • *Underground statehood in educational historical and legal narrative* • *Die konspirative Staatlichkeit in den geschichtlich-rechtlichen Narrationen im Bildungsprozess* 283